

RECENZE KNIHY KOMUNITA A KOMUNITNÁ PRÁCA

Autoři: Katarína Šišanská, Dušan Šlosár

Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, 167 stran, ISBN 978-80-8152-861

Pri pojoch komunita a komunitná práca, mnohým z nás v prvom rade napadne podpora osôb, žijúca v segregovaných lokalitách, na periférii spoločnosti ako marginalizovaná skupina, ktorá nutne vyžaduje účinné stratégie smerujúce k inklúzii na lokálnej úrovni. Či si to však uvedomujeme, alebo nie, život v komunite sa týka každého z nás. Môžeme byť plnohodnotným aktívnym článkom v systéme rôznorodých vzťahov a procesov, alebo pasívnym prvkom bez akejsi činnorodej participácie. Život v komunite, nie je niečo samozrejmé a nemenné. Môžeme tu vidieť existenčnú nevyhnutnosť bývania v spoločnom priestore, ktoré však nemusí vytvárať najdôležitejší sociálny útvar – komunitu. Komunitu, je potrebné vnímať ako širší priestor umožňujúci vytvárať nové vzťahy s jednotlivcami, alebo skupinami s ktorými sme predtým žiadne vzťahy nemali. Rôznorodosť vzťahov, ktoré sa nadobúdajú v rámci komunity, ovplyvňujú hlavne kvalitu života v komunite. Týmto a ďalším témam sa venuje publikácia Komunita a komunitná práca od autorov Kataríny Šišanskej a Dušana Šlosára. Okrem teoretických východísk, prístupov a histórie komunitnej práce využíva publikácia aj konkrétne metódy a techniky pri práci s komunitou ako aj tzv. „návod“ participácie občana pri komunitnom plánovaní a komunitnom pláne. Práca v komunite nie je iba o zodpovednosti oficiálnych autorít, ktorí majú povinnosť sa angažovať pri práci v komunite, ale autori publikácie veľmi odvážne apelujú hlavne na zodpovednosť, aktivizáciu, participáciu a kooperáciu každého jedného člena komunity pri napĺňaní cieľov ohľadom spoločného dobra a kvalitného života.

Štruktúra publikácie je prispôbena obsahovej náplni a napovedá o ambícii spracovať danú problematiku čo najdetailnejšie. K pochopeniu jednotlivých súvislostí danej problematiky, čitateľovi môžu pomôcť vhodne zvolené názvy jednotlivých kapitol. Publikácia je rozčlenená do 15 kapitol: Prvá kapitola detailnejšie charakterizuje komunitu. Autori

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra sociálnej práce

Komunita a komunitná práca

Katarína ŠIŠANSKÁ, Dušan ŠLOSÁR

Košice 2020

definujú komunitu cez prizmu rôznych vedných disciplín, ako sociológia, sociálna psychológia tak aj z pohľadu pomáhajúcich profesií akou je sociálna práca. Autori v danej kapitole apelujú aj na nutnosť rozvoja komunity, ktorá okrem iného potrebuje vytvoriť mechanizmy na vyjednávanie a presadzovanie dohôd o verejných rolách a povinnostiach. Daná kapitola veľmi stručne popisuje históriu komunitnej práce. Nasledujúca kapitola sa venuje prístupom v komunitnej práci. Jednotlivé prístupy ako je konštruktivistický prístup, otvorené myslenie, posun od „lektorovania a poučania“ k „učeniu sa a počúvaniu“, posun od teoretických prístupov k praktickejším, terénnym a kontinuálnym procesom, posun od efektov rozvoja komunity k členom komunity ako aktérom rozvoja a subjektom uskutočňujúcich zmenu, akcentujú na riadenie komunitných služieb, ktoré má byť čo najbližšie k občanovi. Autori tu apelujú na nevyhnutnosť vytvorenia priestorového rámca pri práci s komunitou, v ktorom jednotliví členovia môžu nachádzať svoje miesto pre sebarealizáciu. Obsahom štvrtej kapitoly sú teoretické východiská komunitnej práce. Kapitola opisuje využitie jednotlivých teórií v komunitnej práci, ktoré môžu byť rozlíšené podľa vzťahu k tradíciám myslenia a metóde výskumu. Okrem teórií daná kapitola opisuje aj teoretické smery využívané v komunitnej práci ako napríklad sme behaviorálnych teórií, teórii sociálnych systémov, teórii sociálnej výmeny, teórii sociálnych sietí a iných smerov. Odôvodnenie ďalšej kapitoly pochádza zo samotného procesu komunitnej práce, hlavne z princípov vyjadrujúcich nie len parametre pre tento proces, ale tvoria zároveň aj limity, ktoré ho ovplyvňujú. Šiesta kapitola veľmi detailne špecifikuje jednotlivé fázy komunitnej práce, ktoré zohľadňujú dosahovanie cieľov, nadväznosť a postupnosť realizácie jednotlivých aktivít. Súčasťou tejto kapitoly sú aj stručné informácie o kritériách dobrého projektu komunitnej práce a veľmi cenným vkladom tejto časti je trvalá udržateľnosť dosiahnutých zmien v komunite. Ďalšia kapitola je praktickou implementáciou jednotlivých vzorov aktivít z praxe, ktorá popisuje ako využiť modely, ktoré pomáhajú štruktúrovať a organizovať prístup ku komplikovaným situáciám vznikajúcim v danej komunite. Obsahom ôsmej kapitoly sú metódy a techniky komunitnej práce. Po vstupnej časti terminologického vymedzenia daných pojmov ako sú metodika, metóda, technika, metodické konanie, autori bližšie špecifikujú aj diagnostické metódy, ktoré sú používané v komunite. Súčasťou tejto kapitoly sú aj metódy vyjednávania s komunitou, ktoré sa používajú aj pri riešení konfliktov v komunite. Rozsiahly priestor autori venovali práve aktivizačným metódam a technikám, ktoré sú zamerané nielen na aktivizáciu komunity, ale aj na zapojenie širokej verejnosti do procesu rozvoja komunitnej práce, do zisťovania potrieb, názorov, postojov a stanovísk členov komunity, pri jej vzdelávaní a prípadne aj pri jej presvedčovaní. Deviata kapitola sa venuje komunitnému rozvoju. Súčasťou tejto kapitoly sú aj princípy a hodnoty komunitného rozvoja, zásady komunitného rozvoja v praxi a inovácie, ktoré komunitný rozvoj prináša, prostredníctvom komunitných aktivít, produktov alebo služieb. Obsahom desiatej kapitoly je komunitná rehabilitácia. V pomerne širokom vymedzení daného pojmu nechýba autorom ani legislatívna a medicínska charakteristika. Autori v tejto kapitole predostreli aj komunitnú rehabilitáciu v EÚ, súčasťou ktorej je dlhodobý zámer politiky EÚ a nový prístup k zdavotnému znevýhodneniu. O realizovaní ideálov komunitnej práce v praxi hovorí ďalšia kapitola s názvom komunitné plánovanie. Okrem identifikácie prístupov k procesu komunitného plánovania, táto kapitola sa venuje aj komunikácii pri tvorbe komunitného plánu, prínosom plánovania sociálnych služieb a komunitnému plánu sociálnych služieb, kde autori vychádzajú z legislatívneho

ukotvenia. Dvanásť kapitola obsahuje postavenie samosprávy v komunitnej práci. Dotýka sa kompetencií samospráv, jej funkcií ako aj strategických a koncepčných dokumentov, ktoré sa uplatňujú v podmienkach Slovenskej republiky a ovplyvňujú situáciu v miestnej samospráve. Obsahom trinásť kapitoly s názvom komunitné centrum, autori stručne a výstižne charakterizujú túto inštitúciu v priestore územnej pôsobnosti. Charakteristiku pomáhajúceho profesionála v zmysle odhalenia priorít a potrieb danej komunity, popisuje predposledná kapitola. Z daného obsahu je viditeľná nevyhnutnosť zastúpenia tejto profesie pri definovaní problémov, ktorým je komunita vystavená. Na dôležitosť robiť rozhodnutia v komunite demokratickým, horizontálnym, participatívnym spôsobom, bez delegácií, hierarchií, prostredníctvom pozitívne nastavených procesov a techník poukazuje posledná pätnásť kapitola. Autori sa zamerali v tejto kapitole aj na problematiku konsenzu, ktorý ak má byť v komunite možný musí naplňať určité podmienky počnúc spoločným cieľom a končiac facilitáciou a aktívnou participáciou, čo nemusí byť vždy samozrejmosťou. Ťažisko tejto kapitoly je v rozhodovacom procese ako v štruktúre, procedúre, variáciách tak aj v technikách rozhodovacieho procesu.

Publikácia (monografia) je zaujímavá najmä jej spracovaním. Autorom sa približne na 145 stranách podarilo zachytiť všetky základné problémy komunity a komunitnej práce z pohľadu miestnej samosprávy, pomáhajúcich profesionálov, mimovládnych organizácií a ďalších subjektov angažujúcich sa v tejto oblasti. Publikácia je napísaná zrozumiteľným spôsobom nielen pre študenta a vedeckých pracovníkov, ale aj pre všetkých, ktorí sa zaujímajú a hlavne chcú posunúť v aktivizačnom prístupe v rámci svojej komunity. V súčasnosti sa zvlášť apeluje na deinštitucionalizáciu sociálnych služieb a presun sociálnych služieb do prostredia komunity. Práve v tomto období, v čase obmedzení súvisiacich s pandemiou COVID-19, je potrebné zamyslieť sa nad komunitou ako priestorom, kde prebieha náš život. Publikácia je cenným materiálom pri ďalšom vedeckom spracovaní problémov, súvisiacich aj s jednotlivými intervenčnými opatreniami počas pandémie, ktoré sa týkajú vybraných skupín a sú cieľom riešenia projektu VEGA 1/0595/21 Public administration interventions at the time of COVID-19 and their impact on the quality of life of citizens of selected communities.

Kontakt

Doc. PhDr. Lenka Lachytová, PhD., MBA.
UPJŠ Fakulta verejnej správy
Katedra sociálnych štúdií
Popradská 66, 041 32 Košice, Slovensko
lenka.lachytova@upjs.sk